

Критерії відбору географічного контенту для базової школи

Часнікова Олена Володимирівна,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу географії та економіки
Інституту педагогіки НАПН України
maxlen123@gmail.com

Вивчення географії у базовій школі відіграє важливу роль у формуванні світогляду учнів, розвитку їхніх пізнавальних здібностей, емоційно-вольової сфери та інтересів. Однак, з огляду на величезний обсяг географічної інформації, який збільшується щохвилини, виникає необхідність чіткого визначення критеріїв відбору освітнього контенту.

Отже, визначимо такі критерії. Перший з них, – **відповідність контенту географічної освіти віковим особливостям учнів**. Зміст, який відповідає віковим особливостям учнів, викликає у них більший інтерес. Навчальні матеріали, обрані відповідно рівня розвитку пізнавальних здібностей, емоційно-вольової сфери та інтересів учнів легше засвоюються та запам'ятовуються. Занадто складний або об'ємний матеріал може перевантажити учнів та призвести до втрати інтересу до предмета. За висловом Токаревої Н.М. «учні, які отримують знання, що відповідають їхнім можливостям, не відчують фрустрації та не втрачають віру у власні сили» [1, С. 27].

Відповідність контенту віковим особливостям дозволяє підтримувати учнів з різними рівнями підготовки з предмета та здібностями, даючи їм можливість засвоїти матеріал на власному рівні, сприяє до активного залученню учнів в освітній процес та кращого засвоєння матеріалу.

Задля забезпечення принципу відповідності контенту географічної освіти навчальний матеріал доцільно обирати відповідно рівню розвитку пізнавальних здібностей, емоційно-вольової сфери та інтересів. Інформація має бути доступною для розуміння, цікавою та актуальною; завдання та вправи - посилені для учнів, з урахуванням їхнього індивідуального темпу навчання.

Викладання географії в базовій школі має на меті не лише сформувати уявлення про світ, але й розвинути у дітей критичне мислення, навички аналізу та дослідження. Для досягнення цієї мети важливо, щоб географічний контент, який використовується в навчанні, був **науково достовірним**.

Наукова достовірність - це властивість інформації ґрунтуватися на наукових фактах, методах та теоріях, які отримали підтвердження в ході досліджень [2, С. 116].

У процесі навчання здобувачі освіти середнього шкільного віку активно формують свій світогляд. Важливо, щоб інформація, яку вони отримують про світ, була точною та відповідала дійсності. Науково перевірений контент допомагає їм уникнути помилок та стереотипів. При виборі географічної інформації для використання в школі важливо звертати увагу на авторитетність джерела, актуальність інформації та її відповідність науковому консенсусу. Так само важливо вчити здобувачів освіти критично ставитися до інформації та вміти перевіряти її достовірність.

Для цього можна використовувати різні методи, такі як порівняння інформації з різних джерел, аналіз фактів та даних, оцінка аргументів та висновків. Звертаємо увагу на ті категорії інформації, що потребують перевірки на науковість (таблиця).

Таблиця. Географічна інформація, яка може потребувати перевірки на науковість

Категорія інформації	Приклади	Ознаки інформації
Про минулі часи	Неточні або застарілі описи давніх цивілізацій, історичних подій та природних явищ; неактуальні карти	Неточність або не відповідність сучасним даним
Про сучасний світ	Неактуальні або неточні статистичні дані; застарілі або неповні описи природних ресурсів; упереджена або неправдива інформація про політичний та соціальний устрій країн	Втрата актуальності, неточність або упередженість
Прогнози майбутнього	Неточні або спірні прогнози щодо зміни клімату, природних катаклізмів та інших глобальних проблем; нереалістичні або неповні описи майбутніх технологій та їх впливу на життя людей	Неточність або нереалістичність

З неавторитетних, недостовірних (фейкових) джерел	Веб-сайти, блоги та інші онлайн-джерела без наукової рецензії; тексти, написані людьми без наукової освіти або досвіду в галузі географії; інформація без фактів або даних	Недостовірність, неточність, дезінформація
Суперечить науковому консенсусу	Теорії без підтримки наукового співтовариства; інформація, ґрунтована на особистих думках або переконаннях, а не на наукових фактах; інформація, що використовується для пропаганди або маніпулювання людьми	Відсутність наукового консенсусу, упередженість, шкідливість

Наукова правдивість забезпечується тим, що зміст географічної освіти має відповідати сучасним науковим знанням та уявленням про світ, інформація має бути перевіреною та підтвердженою авторитетними джерелами; мають бути виключені помилки та неточності.

Задля забезпечення достовірності науковості інформації варто:

перевіряти авторитетність джерела, актуальність інформації та її відповідність науковому консенсусу; вчити здобувачів освіти критично ставитися до інформації;

використовувати різні методи перевірки інформації: порівняння, аналіз фактів та даних, оцінка аргументів та висновків.

учити дітей розуміти обмеження науки та усвідомлювати, що знання про світ постійно змінюються.

Відбір достовірної географічної інформації для учнів середньої школи є важливим завданням, яке сприяє формуванню у них наукового світогляду, розвитку критичного мислення та навичок дослідження.

Військова агресія Росії проти України стала трагічною подією, яка загострила питання національної єдності та самоідентичності українського народу. У цих умовах орієнтація на національну ідентичність при відборі географічного контенту для базової школи набуває особливої ваги.

Вивчення географії рідної країни, її історії, культури та природних багатств сприяє формуванню у дітей патріотичного світогляду, любові до Батьківщини та стійкості перед викликами сьогодення. Знання про рідну країну дають дітям відчуття причетності до великої історії, культури та єдиного народу, що є важливою опорою у складні часи.

Вивчення географії світу в контексті географії України дає учням можливість зрозуміти геополітичне становище своєї країни, її стратегічне значення та виклики, з якими вона стикається. Це знання допомагає дітям усвідомити причини агресії Росії та важливість єднання українського народу для захисту своєї незалежності.

Отже, хочемо зазначити, що вивчення географії України сприяє вихованню у дітей поваги до національних цінностей, таких як мова, культура, традиції, історія та державність. Це робить дітей стійкими до інформаційних атак та пропаганди, які намагаються применшити цінність української ідентичності.

Визначення чітких та обґрунтованих критеріїв відбору географічного контенту є ключовим фактором, який сприяє забезпеченню якісної та ефективної географічної освіти, формуванню учнів стійких знань, практичних навичок та ціннісних орієнтирів. Завдання має вирішуватися з урахуванням національних особливостей, соціально-економічних умов, освітніх систем та досвіду освіти.

Список літератури

1. Токарева Н. М. Сучасний підліток у системі психолого педагогічного супроводу : монографія. Кривий Ріг, 2021. 312 с.
2. Зав'ялова Т. Глосарій термів та понять з курсу «Основи наукових досліджень». Мелітополь : ТОВ Колор Принт, 2019. 63 с.